

România va putea investi 6 miliarde de euro pentru reducerea saraciei energetice si de transport (ORSE)

România va fi unul dintre cei mai mari beneficiari ai Fondului Social pentru Clima, ceea ce va crea o oportunitate semnificativa de a reduce rata saraciei energetice la nivel national, conform unui comunicat al Observatorului Român al Saraciei Energetice (ORSE).

Astfel, România va primi 9,25% (6 miliarde de euro) din pachetul de finantare în valoare de 65 miliarde euro al Fondului Social pentru Clima, disponibil în perioada 2026-2032.

"Instrumentul de finantare este menit sa atenueze potentialele efecte negative asupra gospodariilor generate de introducerea mecanismului de taxare a carbonului ETS 2. Acest nou mecanism de taxare a combustibililor fosili folositi pentru încălzirea locuintelor si în transportul rutier va fi aplicat în UE din 2027. Fondurile vor trebui utilizate pentru investitiile care sa sprijine grupurile vulnerabile, cetatenii aflati în saracie energetica sau de transport", semnaleaza Centrul pentru Studiul Democratiei (CSD), initiatorul Observatorului Român al Saraciei Energetice (ORSE), într-un raport privind efectele aplicarii ETS 2 asupra tarilor din regiune, publicat vineri.

Raportul "Identificarea vulnerabilitatii la ETS 2 în regiunea Europei Centrale si de Est pe baza exemplului României si Poloniei. Recomandari pentru planurile sociale de clima" a fost realizat de CSD, împreuna cu organizatii non-guvernamentale din Polonia (WiseEuropa) si Germania (adelfi, Berlin), se mentioneaza în comunicat.

Potrivit raportului, statele membre din Europa Centrala si de Est au nevoie de o atentie speciala în contextul aplicarii ETS 2 si a Fondului Social pentru Clima. Acestea au propriile tipare de vulnerabilitati energetice si de transport. Venituri mai mici decât media UE, un stoc mare de cladiri vechi si ineficiente energetic si dependenta de combustibili poluanti pentru încălzire sunt toate caracteristici comune în întreaga regiune. Mai mult, în aceste tari, o mare parte a populatiei înca locuieste în zonele rurale, în case ineficiente din punct de vedere termic, fara resurse financiare pentru a le izola si prinse în utilizarea combustibililor ineficienti pentru încălzire. Toate acestea conduc la niveluri ridicate de saracie energetica.

"În România, gospodariile care utilizeaza dispozitive pe baza de gaz pentru încălzirea locuintelor si sunt deja sarace energetic vor fi cele mai vulnerabile în fata ETS 2. Însa, si alte tipuri de gospodarii vor fi impactate indirect de catre sistemul ETS 2. Prin urmare, o mare miza este de a dezvolta programe adaptate nevoilor energetice ale gospodariilor cu venituri mici si medii care sunt vulnerabile în fata oricaror majorari de preturi. Aceste gospodarii sunt deja în precariat sau în risc mare de saracie energetica, daca nu vor beneficia de interventii pe termen lung. Una dintre cele mai importante sarcini ce revine autoritatilor în perioada urmatoare este de a identifica si profila gospodariile care vor fi cel mai mult afectate. Aceasta finantare de 6 miliarde de euro de care va beneficia România va crea o oportunitate majora de a reduce rata ridicata de saracie energetica înregistrata la nivel national, daca vor fi identificate corect categoriile vulnerabile de consumatori", a declarat Andreea Vornicu, cercetator în cadrul Centrului pentru Studiul Democratiei si co-autoare a studiului, citata în comunicat.

Pentru accesarea banilor disponibili prin Fondul Social pentru Clima, statele beneficiare trebuie sa elaboreze, pâna la jumatatea anului 2025, planuri de actiune clare si cuprinzatoare, care sa identifice gospodariile vulnerabile la cresterea facturilor la energie, precum si utilizatorii vulnerabili de transport.

Investitiile vor viza: decarbonizarea sistemelor de încălzire si racire a cladirilor sau reducerea energiei utilizate de cladiri, inclusiv integrarea surselor regenerabile; accelerarea adoptarii mobilitatii cu emisii zero, inclusiv infrastructura de realimentare si reîncarcare, trecerea la utilizarea transportului public si dezvoltarea unor mijloace

multiple de transport; masuri pentru a oferi sprijin financiar gospodariilor cu venituri mici din cladirile cu cele mai slabe performante energetice si pentru a aborda impactul social al pretului carbonului ETS 2 asupra utilizatorilor de transport cu venituri mici si medii.

ORSE semnaleaza ca, în România, 37% dintre gospodarii s-au aflat în saracie energetica în 2022, dupa ce si-au cheltuit peste 10% din venituri pe facturile de energie (electricitate si încalzire), potrivit modelarilor CSD bazate pe datele cuprinse în Ancheta bugetelor de familie realizata de Institutul National de Statistica. Prin urmare, orice crestere suplimentara a preturilor la gaze naturale, precum cea generata de ETS 2, ar aduce un cost suplimentar care se va reflecta în facturile la energie. Astfel, la un cost de 70 de euro/tona de CO₂, cheltuielile totale ale unei gospodarii se vor majora cu pâna la 5%, conform estimarilor cuprinse în raportul publicat vineri de CSD.

Pentru cei cu venituri medii, cheltuielile suplimentare vor fi în mare masura legate de încalzire. Gospodariile aflate în primele doua decile (praguri) de venit sunt cel mai putin afectate, deoarece aceste gospodarii folosesc în principal lemn pentru încalzire, un combustibil care nu este inclus în ETS 2. Cu toate acestea, aceste gospodarii vor fi afectate indirect, deoarece orice crestere a pretului gazelor va conduce la majorarea cererii si, prin urmare, la cresterea preturilor pentru combustibili alternativi, inclusiv lemn. Acest efect a fost înregistrat în România în iarna anului 2021/2022, când preturile lemnului au crescut si încercările guvernamentale de a atenua efectele au ramas inefficiente (pretul plafon al lemnului legal a dus la o crestere a preturilor de pe piata nereglementata).

Gospodariile cu venituri medii vor fi în mare parte afectate direct de ETS 2, deoarece acestea sunt gospodariile care nu au prea multa pârgie economica si fiecare modificare a preturilor le afecteaza direct veniturile. În plus, aceste gospodarii nu își pot permite investitii mari si au nevoie de sprijin guvernamental pentru trecerea la optiuni de încalzire cu emisii scazute de carbon, modernizarea cladirilor si alte masuri pe termen lung.

În ceea ce priveste transportul, cel mai mare impact, în jur de 4% asupra cheltuielilor totale, ar fi resimtit de gospodariile aflate în decilele de venit cele mai mari, conform raportului publicat de CSD. Acest rezultat este în concordanta cu faptul ca gospodariile cu venituri mari tind sa foloseasca masinile personale pentru naveta zilnica mai mult decât gospodariile cu venituri mici si medii. Cu toate acestea, o atentie speciala ar trebui acordata mobilitatii consumatorilor din primele decile de venit, unde impactul redus poate ascunde o mobilitate limitata si nevoia de infrastructura si servicii de transport public mai bune.

Raportul cuprinde o serie de recomandari pentru o buna implementare a reformelor la nivel national: identificarea gospodariilor vulnerabile care vor fi afectate direct si indirect de ETS2; elaborarea de politici personalizate, cu accent pe programe de reabilitare termica, inclusiv pentru populatia rurala si gospodariile cu venituri medii; dezvoltarea unei structuri de lucru la nivel guvernamental care sa poata coordona procesul de proiectare si implementare a planului social pentru clima; consolidarea capacitatii administrative a autoritatilor nationale si locale relevante; organizarea cât mai curând a consultarilor privind planurile sociale pentru clima, care sa implice o gama larga de parti interesate, pentru a creste gradul de constientizare social si angajamentul de a folosi cât mai bine fondurile; asigurarea transparenteii platii fondurilor si un mecanism eficient de monitorizare a utilizarii acestora.

Raportul "Identificarea vulnerabilitatii la ETS 2 în regiunea Europei Centrale si de Est pe baza exemplului României si Poloniei. Recomandari pentru planurile sociale de clima" a fost realizat în cadrul proiectului "Facilitating Socially Just Carbon Pricing in Central and Eastern Europe", parte a Initiativei Europene pentru Clima (EUKI) a Ministerului Federal German pentru Afaceri Economice si Actiune Climatica (BMWK).

Observatorul Român al Saraciei Energetice (ORSE) este un proiect initiat de Centrul pentru Studiul Democratiei, think-tank înfiintat în anul 2006 în cadrul Departamentului de Științe Politice, Facultatea de Științe Politice, Administrative si ale Comunicarii, Universitatea "Babes-Bolyai" din Cluj, în cadrul careia functioneaza ca centru de cercetare acreditat.

Scopul acestei initiative este de a oferi o perspectiva de 360 de grade asupra saraciei energetice la nivel national, precum si expertiza necesara pentru combaterea acestui fenomen complex, ce afecteaza o mare parte a populatiei. ORSE reunește experti de vârf din diverse domenii relevante pentru subiectul saraciei energetice din România, pentru a identifica cele mai bune solutii.